Ч. 31 (133). Należytość pocztową uiszczono ryczałtem. Львів, неділя, 29 квітня 1928 р. Рік III.

НОВА ЗОРЯ

4. WARSZAWA Bibl. Nar. Min-wa Ośw.

ЧАСОПИС ДЛЯ ПОШИРЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ХРИСТІЯНСЬКОЇ ОРҐАНІЗАЦІЇ

Виходить два рази тижнево: в четвер на 4 ст., під неділю на 8 ст. Адреса: Нова Зоря, Львів, Сапіги 26, І. п. Конто П. Щ.: Краків 405.867. || Передплата в краю: 1/4-річно 6 зол., місячно 2 зол. За кордоном 1/4-річно 1 амер. доляр. — Ціна числа 25 сот. — Рукописів не звертається.

В ДЕСЯТІ РОКОВИНИ.

(29 квітня 1918 — 29 квітня 1928).

Сегодня минає 10 літ від дня, коли в Київі праві круги української суспільности усунули від влади Центральну Раду, зложену з представників соціялістичних партій і проголосили Гетьманство. Десять літ — се в неспокійних епохах такий протяг часу, що можна вже з історичної перспективи розважно оцінити всякий факт. Тим більше належить се зробити в орґані правого, консервативного напрямку, яким є „Н. Зоря", що в лівих орґанах, яких у нас багато, ніякий факт, доконаний правими кругами, спокійної оцінки ніколи не діждеться.

Ні католицька Церква, ні католицька акція не може засадничо виступати проти жадної форми правління на світі з тої простої причини, що Церква мусить робити своє діло під кождою формою правління. Але є форми правління так засадничо противні релігії й Церкві як нпр. большевизм, з котрим компроміс неможливий.

А з иньших форм правління чим котра більше абсолютна, тим вона більше наближена до можливости і правдоподібности своєвільного відношення до Церкви. Абсолютизм, котрий все кінчиться гнетом і руїною буває подвійний: ідучий згори, від певного типу монархій й іще страшніший, ідучий здолу, котрого жерело демаґоґія. Обидва ті типи правлінь склонні до радикальних реформ — чи то в напрямі карколомно реакційнім (не консервативнім!), чи в напрямі карколомно „поступовім." І длятого проти обидвох тих типів правлінь від віків звертався і все буде звертатися католицький світогляд, котрий по своїй суті є консервативний, але не реакційний, шануючий Авторитет, але не ідолопоклонство, поважаючий в означеній мірі публичну опінію, але не демаґоґію.

Від часу, коли Україна приняла християнство не було у нас реакційного абсолютизму володарів. Зате часто зривався абсолютизм демаґоґії, рішучо нездібний до ніякого правління і все руйнуючий.

Такий власне абсолютизм демаґоґії скінчив своє істнування дня 29. квітня 1918 р., виказавши повну нездібність до правління. Сему не можна й дивуватися. В Центральній Раді засідали переважно соціялісти, виховані в байдужности або в ворожнечі до всякої релігії, котра одинока дає внутрішну дисципліну людині. Більшість тої Ради в своїх поглядах властиво не ріжнилася від большевиків. Не було се їх особистою виною, тільки — коли так можна сказати — вислідом часу й напрямку, в якім вони виростали.

Між ними й рос. большевиками була одна важна ріжниця, а саме вони були зовсім недосвідчені в державних справах. Поважний ґенерал інтендант австрійської армії Гайнріх Раабль-Вернер, чоловік католицьких поглядів, так описує уряд Центральної Ради:

„Серіозність, з якою союзні держави дивилися на уряд Ради — також Німеччина мала свого **посла** в Київі! — була для мене незрозуміла вже в Берестю Литовськім і ставала все більше таємнича, в чим блищий контакт входив я з тими людьми. Поминувши премієра міністрів Голубовича, мін. рільн. Остапенка й мін. війни, б. полк. рос. ґен. штабу, — складався той уряд з купки молодих людей, котрих далеко скорше можна було собі уявити як субєктів (продавців) у якімсь маломістечковім ателіє мод, ніж як людей на правлячих урядах. Міністер заграничних справ був дуже приємний (netter) і скромний, але около — 20-літний молодець... Політичний напрям того особливо-дивного (seltsam) „уряду" був національно-соціялістичний, причім натиск треба поставити на другім слові. Їх влада не сягала дальше, як поза кімнату, в котрій вони якраз засідали..." (Гл. „Райхспост", ч. 78. з 18. марта 1928 р.).

Той чужий чоловік справедливо схарактеризував уряд Центральної Ради. І своєю характеристикою зовсім не діткнув української нації, бо підчеркує, що влада того уряду не виходила поза кімнату, в якій він в даній хвилі був і дискутував. То значить, що той уряд не був ніяким представником своєї землі і свого народу — ні теоретично, ні практично. Чужий чоловік доглянув і зрозумів се вже тоді. А свої не розуміють сего часом і по 10 літах тай обурюються, коли піддавати якій небудь критиці той вицвіт українських соціялістичних ґрупок інтеліґенції, котрі називали себе „патріотами."

Та були вже й тоді в українській пресі доволі ясні погляди про необхідність зміни того „уряду" — і то зміни основної.

І так по оцінці акту з 29. IV. „Діло" написало ось що:

„Київський державний акт з 29-го цвітня був одною з можливих, **а може й єдиною** в даних обставинах можливою спробою ратувати українську державність перед неминучим знидінням. Нині можна се ствердити голосно: **в місяці цвітні с. р. не було** — поза тісним кружком найблизших політичних приятелів пп. Голубовича і Грушевського — **в Київі й на Україні взагалі ні одної тямучої людини, яка не признавала би** пекучої потреби зміни правительства **in capite et in membris** ратувати з поваги української державної влади бодай те, що ще можна було ратувати." — **Діло** з дн. 6. липня 1918, передовиця.

Така зміна й наступила дня 29. квітня 1918 р. Того дня проголошено Гетьманство на основі традиційного консерватизму. Хто під поняттям „Україна" не розуміє вічного бунтарства зі щораз то „лівіщими кличами", для того не може бути сумніву, що не програма с. р. Грушевського або члена масонерії Петлюри або напів большевика Винниченка, але традиційна Гетьманська влада могла устійнити відносини на Великій Україні. Факти діяльности тої влади так на области внутрішної як і заграничної політики доказують, що ніодна иньша українська влада, коли 20-літних дітей можна уважати „владою", не оставила по собі таких діл, як влада Гетьманська.

Чомуж вона не встояла? Про се час буде думати й писати в недалекі роковини її катастрофи, одної з безчисленних українс.ких катостроф, переводжених українськими руками.

Член УХО.

Примітка: В сій як і в кождій иньшій справі, порушеній на шпальтах „Нової Зорі", прислугує право голосу членам УХО також иньших поглядів.

Страшні землетруси на Балкані.

Сотки убитих. — Тисячі ранених. — Пів міліона бездомних людей.

Балкан, де вперве вибухла і найдовше шаліла світова війна, став тепер місцем страшної катастрофи землетрусу. Розмірно малі жертви в людськім життю даються тим пояснити, що землетрясення попереджував підземний гук, подібний до грому, тільки далеко сильніщий. Се було немов сиґналом для утечі людей з домів, котрі незабаром зачали тріскати й валитися. Зате шкоди матеріяльні величезні. В Болгарії майже зовсім зрівнані з землею міста: Філіпополь над Маріцою (48.000 мешканців) і два менші: Борисоград і Кірпан. У Греції знищені до тла старе місто Коринт і кількадесять сіл. Коло м. Місолюнґі (Мезольонґіон), де знаходяться гробниці борців за незалежність Греції з рр. 1823—6, бють від кількох днів з землі горячі жерела і здається, що між поблизькими ляґунами появиться вулькан. Земля в ріжних околицях розпадається глибоко. Переляканий народ таборує під голим небом. Поза Балканом землетрясення навістило ще Малу Азію, особливо місто Смирну.

Убитих нараховано досі кілька сот, ранених кілька тисяч, бездомних поверх пів міліона людей. Анґлійські кораблі „Стюарт", „Мейн" і и. спішать з поживою і ліками до навіщених нещастям надморських міст, де розбурхані землетрусом филі потовкли багато суден, кидаючи одні кораблі на другі.

„Бути провідником" — се значить, люблячи, вмирати і, вмираючи любити.

Що істнують незрушимі закони се доказує совість.

Що на це скажуть наші орієнталісти?

В справі т. зв. чистки нашого обряду.

(Голос укр. гр.-кат. Священика з Америки).

Від довшого часу в ріжних статтях орґан нашого укр. кат. духовенства поширює погляди певного кружка обрядовців, що для улекшення переведення унії східної Церкви з західною треба нам Українцям-католикам повернути до „первісного“ грецького обряду, бо теперішний наш обряд „златинщений“ і тому не приманює до себе схизматиків. Дуже я цікавий почути від наших обрядовців, в чім саме детайлічно наш обряд підпав златинщенню, бо говорять про златинщення а не наводять фактів. Подібно і тутешні наші американські „оборонці“ кат. Церкви підносять загальникові закиди проти Преосвящ. Константина, а не подають детайлів.

Не знаю, але може між иншим ці натяки „Ниви“ про чистку обряду спонукали редактора Катол. Проводу помістити статтю про вплив і наслідки візантийства, котра позискала прихильників і противників та викликала диспуту, що ведеться в „Новій Зорі“. Так „Ниву“ як і „Нову Зорю“ читаю уважно, а передовсім це, що відноситься до віри і обряду, бо ту в Америці більше як може в краю раз-у-раз треба нам кат. священикам на ріжні сторони боронити своєї кат. віри і обряду. — Тому тепер дочитую якраз Історію Унії д-ра Ю. Пелеша, а це підношу не для самохвальби, а радше для догани, бо будучи в Семинари я цеї книжки навіть не бачив... Історія Унії зацікавила мене хоч трохи познайомитися з історією російської церкви і я стараюся набути для себе дещо з російської церковної літератури. Маю і поволи перечитую книжку Володимира Андерсона „Историческій очеркъ русскагорелигіознаго разномыслія“, видану в Петербурзі. І якраз коли я одержав ч. 15 і 16 „Нової Зорі“ і в ч. 15 прочитав конець дописі „Куди нам іти?“, тоді саме читав я про чистку богослужебних книг і обряду за московського патріярха Нікона в рр. 1653—1658. Схожість тем спонукала мене дати отсю допись.

Другу часть дописи „Куди нам іти?“ уважаю повною і вичерпуючою відповідею на зикид златинщення нашого обряду, яке добачують наші обрядовці орієнталісти чи геленісти. Бо коли златинщення полягає на тім і в тім, як вичисляє автор дописі, то я не Др. і не спеціяліст спитаю о вияснення, чи ці церковні богослуження і релігійні практики є плодом латинського обряду, що їхнє введення у нашу Церкву златинщило наш обряд? Я думаю, що ті богослуження се вислів і ознака животности христ. кат. віри на заході а також і у нас Українців католиків. Не розвивати їх, значить оставати мертвим під релігійним оглядом, як мертва є схизматицька церква. Думаю, що при всіх церковних богослуженнях можна ужити всякий обряд та що через це не стратить на вартости і значінню ані богослуження, ані віра ані обряд, який є тільки зовнішною формою релігійних чувств при богослуженню.

Не розумію також, чому наші обрядовці XX. віку так дуже бажають вертати до старини в якімсь однім часі і то **ще чужої** та хотять викинути з нашого обряду всьо, що стало вже своєрідним та відповідаючим теперішним життевим релігійним потребам, **коли і сама ця старина не була консервативна, але впроваджувала новости.** Доказом цего є Царгородський Собор 1593 р., як наводить Волод. Андерсон на 64 стор. в згаданій висше книжці (Текст подаю в переводі). Цей собор поручав: „уживати всякої новости в церковних чинностях, щоб тільки (дабы) ізза них не було згіршення“.— Нинішним нашим орієнталістам зовсім відповідає зперед 270 літ московський патріярх Нікон, котрий також переводив чистку обряду від новостий в московській церкві, вертаючи до „первісного“ грецького обряду. А ці новости вдерлися не так в сам обряд як радше в богослужебні книги, в котрих через переписування знайшлося много блудів, які могли принести шкоду не так обрядови як вірі. Тому ці блуди треба було усунути, а не обряд „очистити“. Щоб мати лучший успіх в реформації, віднісся патріярх Нікон о пораду до царгородського патріярха Паісія. Паісій між иншим відписав: „...і думаєш, чи не шкодять ріжні обряди нашій вірі. Хвалимо думку: бо хто боїться малих проступків, цей охорониться від великих. Но усуваємо страх: бо ми маємо приказ апостола оминати тільки еретиків, по першім і другім напімненню, яко розпустників (Тит. 3. 11.), **рівнож цих, котрі спричиняють роздор,** котрі, хоч кажеться згоджуються з православними в головних догмах, мають однакож свою осібну науку, чужу спільному віруванню церкви. Но як прийдеться (лучиться) якійсь церкві відріжнитися від другої в деяких уставах, — не в конечних і сущих вірі, — але маловажних річах, як: час відправи Служби, або котрими пальцями повинен священик благословити і т. п., то це не робить ніякого розділу між віруючими, щоби тільки незмінно (непреложно) була захована одна і таж віра. **Церква наша не від початку приняла той устав священодійств,** якого придержується нині, а мало по малу. Прецінь, як говорить св. Епифаній Кипрский: „читали в церкві одинайцять псальмів, а потім більше і мали ріжні роди постів і їдження мяса“, стор. 65 згад. кн. — Так відписав 1654 р. царгородський патріярх Паісій, будучи сам греком, московському патріярхови Ніконови, котрий намагався в московській церкві привернути грецький обряд усуваючи всьо, що було московське, через що спричинив так званий розкол старообрядців, які з часом на тлі обряду відпали також далеко від віри. Цю „чистку“ обряду Нікона уважали Москвичі латинізацією, хоч вона була оперта на грецькім первовзорі. А ці чужі грецькі первовзори були осоружні Москвичам, які любили тільки власне, рідне, як говорить Волод. Андерсон на 115 стор. своєї книжки: „Кондрат Булавин атаман донських козаків видав 1705 р. проклямації до своїх козацьких станиць в яких поручалося всім старшинам і козакам за справу Пресв. Богородиці і за правдиву віру повстати й навіть умерти, бо горе на нас видумують, палять і вязнять насильно, а злі бояри і німці вводять в нас **Еллинскую** віру і від правдивої християнської віри відступили...“ — Так московські на той час націоналісти, в виді старообрядців навіть самих греків по вірі і обряді узнавали еретиками, латинянами та відступниками.

І нині Москвичі, хоч би навіть католики, певно не схотять грецького обряду, але свій питомий національний.

Чомуж ми, Українці, маємо „вертати“ до грецького обряду а не оставати при своїм національнім, тимбільше, що східна церква, як можна судити з наведеної відповіди патріярха Паісія не обстоювала обрядової одноманітности, як західна Церква, але навпаки признавала ріжнообразність, щоб тільки ця послідна не вводила згіршення або щоби не противилась вірі. Чому ми, Українці, маємо бути в церковнім обряді більше грецькими, як самі греки? З сумних історичних досвідів про „чистку“ нашого обряду, як згадує автор статті „Куди нам іти?“— можна напевно твердити, що теперішний геленізм духом признається до схизми а лише на зовні до католицизму.

о. А. Хлистун.

P. S. Замічую, що стаття ця була написана, заки до рук її автора дійшла „Нива“ ч. 2, в котрій о. редактор помістив передовицю „Де хаос?“, яка потребує вияснення й висвітлення. Здається мені, що о. редактор, — хоч я його дуже цінив і поважав особисто, — переступає границі свойого авторітету, бо всіх критикує і то безпощадно, хто не є одної думки з ним а все тільки на основі свого авторітету. Такого переконання набрався я з його критик: Про о. д-ра Сліпого, о. д-ра Руснака (спір про епіклезу, де о. редактор „Ниви“ друкує і передруковує свої думки, а нічого з них не виходить, хиба пуста балаканина, бо сам дуже часто не зважаючи на загальний зміст праць св. ОО., вириває поодинокі слова і примінює їх до своєї теми, що закидує о. Руснакови), а тепер проти „Кат. Проводу“ О. Костельник щось суппонує, а не має доказів і свої здогади, яко певні пускає в світ...

ЛІКАР-ДЕНТИСТ (стоматольог)

Д-р мед. БЕРТА ШНАППЕР

абс. дентист. клініки Університету

Львів, вул. Академічна 24.

Тел. 26-58.

ординує в недугах зубів та устної ями — — Технічно-дентистична робітня. - —

102 Для незаможних полекші. 13-15

УКРАЇНСЬКА ДЕРЖАВА.

29. IV — 1918 — 14. XII.

(Огляд історичних фактів).

Нинішнього дня минає саме 10 літ, як у Київі мав місце історичний акт, що дав почин новій формі української державности над Дніпром. Тоді повстала Українська Держава під владою Гетьмана Павла Скоропадського. Держава ся не істнувала довго: поверх пів року. Та і в тім короткім часі, серед величезних труднощів від своїх і чужих, Гетьман і його Уряд розвинули незвичайно діяльну працю. Отсе короткий перегляд тої державно-творчої праці.

Передовсім: заходи коло обєднання України. Як відомо, Центральна Рада в своїх універсалах, в яких означувала українську територію, не згадувала ні про Холмщину, ні про Крим, не кажучи вже про Бесарабію, Донщину і Кубань. Україна Центр. Ради се тісна Наддніпрянщина. Впімнулися за згаданими землями щойно Гетьман і його Уряд. І всі вони майже завдяки зусильним заходам самого Гетьмана та гетьманського міністра зак. справ Д. Дорошенка були на найкращій дорозі до обєднання з Українською Державою.

І так: Холмщина. Вправді берестейський мир признав Холмщину Україні, одначе вже в неповна місяць опісля представник Уряду Центр. Ради, Ол. Севрюк, додатковим протоколом у Відні скориґував (!) берестейську умову дотично Холмщини на користь Польщі. Богато заходів коштувало гетманський Уряд, щоб Холмщину вратувати для Української Держави. В висліді сих заходів холмська справа була вирішена знов у користь України. Австрійські війська мали евакуувати Холмщину, Німці зобовязалися заняти своїми дивізіями кордон між Холмщиною і Польщею, Україна ж мала впровадити туди негайно свою адміністрацію й утворити українську міліцію. І австрійські війська почали були вже виходити з Холмщини. Та міжтим наступило повстання Петлюри-Винниченка й зруйнування Української Держави. Утрата Холмщини і Підляша була отже одним із перших наслідків упадку Української Держави.

Далі: Крим. Німці в Берестю хотіли зпочатку Крим прилучити до України. Але спротивилася тому делеґація Центр. Ради, щоб не було „кривди“ Татарам — і Крим остався поза межами України. Щойно гетманський Уряд, незважаючи на протести Німців, які після того встановили були в Кримі окремий кримський уряд, економічною бльокадою, що загрозила Кримови голодом, примусив Крим скапітулювати. І кримський уряд вислав був уже до Київа делеґацію з 4 своїх міністрів, які виробили були прелімінарні умови приєднання Криму до України на основах автономії. Та тимчасом прийшло повстання укр. соціялістичних партій.

Що торкається Кубані, то Уряд Гетьмана вважав її за частину України, яка повинна бути злучена з нею або як автономний край, або хочаб на федеративних основах. Більше навіть! Йшли переговори про союз із цілим північним Кавказом, який інов тоді разом з Кубанцями. В делеґації від Кубанської Ради, що прибула на початку червня 1928 р. до Київа, був і представник півн. Кавказу, Султан Ґірей.

В справі Бесарабії гетьманський Уряд став на становищі, що жадним чином не тільки не може зрікатися Бесарабії, але горячо протестував проти окупації її Румунами — дожидаючи кращих обставин, щоби протест підперти збройною силою.

Також були навязані тісні звязки між Українською Державою і Доном. Між ин. було умовлене, що господарське життя найбільш промислового району Донщини мусіло підпорядкуватися центральному промисловому орґанови у Харкові.

Одночасно і рівнорядно з працею коло обєднання українських Окраїн з Українською Державою йшла жива праця в ділянці національної культури.

Завдяки Гетьманови і його Урядови повстає отже цілий ряд дуже важних українських національно-культурних у-

ОСИП НАЗАРУК.

РОКСОЛЯНА

Українська історична повість з 16. століття.

Слези заперлилися їй в очах. Крізь них побачила якісь невисказано далекі простори і відчула надзвичайну силу молитви. Хвилинку мала враження, що всемогучий Бог вислухає її та сповнить її горяче бажання. Відчула роскіш, яка розлилася їй по очах і по обличчу та миттю висушила слези. Була задоволена вже тою хвилинкою щастя, хочби тепер прийшло хто знає що! Була певна, що се Божий дар-ласка на дальший шлях життя.

— „Да будет воля Твоя яко на небесіх так і на земли...“ прошепотіла з глибоким відданням себе в опіку Провидінню. І засоромилася в душі того, що хотіла вказувати Божій премудрости шлях, яким має її вести. Була вже зовсім спокійна і приготована на все, що присудить їй Всевишня Сила Божа. Чулася дитиною Бога й вірила, що Він не дасть їй зробити кривди. Мала розяснені як дитина очі й відсвіжене екстазою обличча як моленниця. Виглядала мов ранна квітка полева, свіжа і ясна.

На дворі теж розяснювалося.

Зачинався рух.

Невольниці повставали й почали митися й одягатися. Робили се нервово, як перед далекою дорогою, в невідмий світ. Снідання майже не їли. Не могли.

Коли одягнулися, їх власники оглянули докладно кожду зокрема й усі разом. На деяких поправляли одяг. Деяким казали замінити одяг. Знов закували їх у ланьцюшки і вивели їх на торговицю.

Там уже був рух.

Зі всіх усюдів надходили малими й більшими ґрупами невольниці призначені на продаж, під доглядом своїх власників і їх слуг. Деякі вже стояли на видних місцях. Були там жінки й дівчата з ріжних країв, усякого віку й вигляду — від найчорніщих муринок до найбільщих дочок Кавказу. Були з грубими рисами, призначені до тяжких робіт, були й ніжні як квіти, виховані виключно для роскоші тих, що їх куплять. Усякий смак мужчин міг тут бути заспокоєний: від того, що хотів найтовстіщої жінки, яка з трудом рухалася, до того, що хотів дівчини ніжної й легкої, як птиця.

Купці вже крутилися по базарі й оглядали призначений на продаж товар. Настя спокійно придивлялася ґрупам невольниць, біля яких станув купець. Скрізь невольниці миттю зміняли своє поведення, відповідно до віку й вигляду купця. Очевидно скрізь уживано тих самих або дуже подібних способів „виховання“ їх. По деяких ґрупах невольниць було видно, що були в особливо гострій школі. Бо надмірно виконували те. чого їх учили. Тільки призначені до тяжких робіт служниці сиділи нерухомо і лише час від часу, по наказу своїх власників підносили тягарі, які стояли біля них, щоб доказати свою силу. Товсті жінки переважно сиділи без руху. Деякі з них сильно заїдали, мабуть щоб доказати, що можна їх зробити ще більше товстими.

Продавці розкривали своїх невольниць і голосно захвалювіли їх красу або силу. Деяких миттю спускали з ланьцюшків і переводили за руки перед купцями, щоб доказати плавність їх ходу.

Деяким наказували танцювати на площі або співати.

Всі ті картини зразу цікавили Настуню своєю ріжноманітністю. Потому так обурювали, якби кождий наказ відносився безпосередно до неї. А потому знов збайдужніла. Втома робила своє. Сиділа як камяна подоба.

Але коли до її ґрупи наближалися покупці, довга тресура в школі робила своє: мимохіть викликувала й у неї вивчені рухи та погляди очей. Переходили цілі товпи купців. Першу продали Єврейку Кляру. Настуня зі сльозами в очах працала її. І навіть не могла зміркувати, до якого краю поїде її товаришка. У чвірці Настуні остали вже тільки три невольниці: вона, одна Грекиня й одна Грузинка.

Коло полудня Настунею зацікавилися аж два купці нараз, один молодий, другий поважний, з довгою сивою бородою. Але почувши високу ціну, відійшли. Молодий вертав іще два рази. Але виключно Настуні очевидно не спішилися з продажею її. І навіть не дуже прихвалювали. Видно ждали на щось.

Настуня втомилася й сиділа, підібгавши ноги під себе, збайдужніла на крик торговиці й на все кругом.

Нараз побачила, як заметушилися її власники й усі разом почали їй давати знаки руками, щоби встала. Махінально встала й оглянулася. Серединою торговиці йшла більша ґрупа чорних евнухів під проводом якогось достойника, також чорного. Мусів се бути слуга якогось дуже високого дому, бо всі кругом вступалися з дороги і кланялися низенько. Між чорними евнухами йшли дві, очевидно щойно куплені, білі невольниці надзвичайної краси. З ними йшла також якась старша жінка в заслоні, поважна як пані.

Вірменин, що стояв біля Настуні, перекинувся поглядом з Ґенуенцем й Ібрагімом і почав кланятися та голосно кричати:

— „Нехай ясні ваші очі не минають і сих квітів в огороді Божім!“

Нервовим рухом Ібрагім шарпнув заслону на грудях Настуні і закричав:

— „Маю одну дівчину, білу як сніг на Ливані, свіжу як овоч із нестертим пухом, солодку як виноград з Кипру з грудьми твердими як ґранати з Базри, з очима синими як туркус, що приносить щастя, — вивчену в школах для роскоші вірним, добру до танцю, добру до розмови, послушну як дитину, — вміє крити тайну...“

Настуня запаленіла на обличчу.

Чорний достойник став, придивився їй уважно і сказав щось невиразно до жінки в заслоні. Вона приступила до Настуні й не кажучи ні слова, діткнула її обличча й узяла в пальці її золотисте волося — зовсім так, як пробується матерію. Пригадала собі, як її перший раз продали у Криму.

Зрозуміла, що була знов продана. Не знала тільки, кому. Кров ударила їй до очей і до голови. Мов крізь криваву мряку бачила, як її дотеперішні власники кланялися чорному достойникови й жінці в заслоні. І чула ще, як чорний достойник відсапнув і сказав до Ібрагіма:

— „По гроші прийдеш вечером до мене.“

Склонила голову перед своїми ще непроданими товаришками, мовчки пращаючи їх.

Заходило сонце за Гагію Софію, як бідну Настуню на Авретбазарі другий раз продали і з ланца спускали, кайдани з рук здіймали і чорним евнухам незнаного пана в руки віддавали.

Пішла в товпі чорних як уголь евнухів...

А за нею клекотіла й шуміла жіноча торговиця Стамбулу на Авретбазарі...

Рух улицями в поході оживив Настуню з її втоми. Думки зачали їй ходити по головці. Хотіла збагнути, кому її продали й куди її ведуть.

Від самого початку розуміла, що продали її до якогось дуже богатого дому. Може попаде в дім якогось аґи*) або дефтердара. Але якого?

Не довго тревало, як евнухи зачали йти в напрямі величезних будівель. Серце в ній захололо зі страху... Не було сумніву: її вели в напрямі сераю...**). Здовж попід мури ходила рівним кроком військова сторожа...

— „Ну, відси вже ніхто ніякими грішми не викупить мене,“ шибнуло їй в головці. „Навіть якби Стефан продав увесь свій маєток, то й сим тут не дібється нічого,“ подумала і зітхнула.

*) Аґа = генерал, або високий достойник на султанськім дворі. Ґенерали мали титул „зовнішних аґів,“ високі достойники сераю — „внутрішних аґів.“ З внутрішних аґів найвищі були: Кацу-Аґа (майстер церемоній і завідатель двора) та Кізляр-Аґа (управитель гарему султана). Перший був білий евнух, другий начальник чорних евнухів.

**) Серай = комплекс султанських палац.

(Далі буде.)

станов. Передовсім: Українська Академія Наук у Київі з цілим рядом спеціяльних наукових інститутів. А далі: два державні українські університети у Київі й Камянци, Національна Бібліотека України, Центральний Український Архів, Державний Театр, 150 українських середніх шкіл і т. д. і т. д.

Наладжено також фінансово-економічне життя. Україна дістала свою тверду валюту, забезпечену між ин. 400 міліонами валюти німецької й австрійської. Наладнався транспорт, морська й сухопутна комунікація. Почав знова працювати промисл.

Не забуто за головне населення України — селянство. Заповіджена аґрарна реформа мала дати безземельним і малоземельним відповідні земельні наділи на кошт держави.

Що торкається державної адміністрації, то її в цілому зукраїнізовано. Все діловодство в державних установах, починаючи від Ради Міністрів, велося в українській мові. Всі закони, накази, розпорядки, офіціяльні орґани міністрів друкувалися українською мовою.

Кипіла праця і в области законодавства. Коло 300 прийнятих законопроєктів, серед яких такі важні, як закон про українське горожанство (2 липня, 1918), закон про мійське і земське самоврядування (5 і 23 вересня), закон про право продажі та купна землі (14 червня), про орґанізацію Державного Сенату, Земельного Банку, про орґанізацію української армії (11 жовтня), Академії Наук, Університетів і т. д. Взагалі за малий порівнуючи час переведено велитенську законодавчо-орґанізаційну роботу, що мала послужити підставою для дальшої праці над виробленням й удосконаленням українського державного апарату вже при співпраці Українського Сойму, близьке скликання якого заповідав лист Гетьмана на імя Голови Ради Міністрів 15 жовтня 1918 р.

Окремо справа української армії.

Гетьман, як військова людина, хотів узятися до сеї справи зараз з самого початку свого правління. Та на перешкоді стали Німці, які недовіряли, боялися... Коли пізнійше вони перестали противитися, Рада Міністрів негайно приняла плян орґанізації української армії. На основі згаданого пляну українська армія мала складатися з 8 корпусів усіх родів зброї. Перша бранка рекрутів мала відбутися в падолисті 1918 р. і дати 80.000 людей, друга в марті 1919 р. і дати 140.000, що разом із 60.000 людей, що були в істнуючих вже частинах, далоб було на весну 1919 р. континґент у 280.000 людей. Рада Міністрів приняла вже була видатки на сю армію. Приступлено до формування старшинських кадрів, до заготовки континґенту коней, запасів харчів і фуражу, до опорядження казарм. Та тут вибухло повстання українських соціялістичних партій...

Було орґанізоване Морське Міністерство, наладжена берегова охорона, портова служба, почалися роботи, щоб витягти з моря затоплені б. російські дреднаути і т. д. Завдяки особистим заходам Гетьмана у цісаря Вільгельма II. чорноморську фльоту і Севастополь Німці передавали вже Україні.

Як завершення державного будівництва були установлені дипльоматичні і конзульські звязки і зносини з цілим рядом держав: центральними і невтральними. Приступлено вкінці до підготовлення таких-же звязків і зносин з державами Антанти.

Так виглядала Українська Держава в 1918 р. під правлінням Гетьмана Павла Скоропадського та його Уряду за час півроку тільки. Як виглядалаб вона нині, після 10 літ, колиб уже в грудні 1918 р. укр. соціялісти не були підняли проти неї повстання?

Ів. Кревецький.

Візантійський обман обрядовости.

(Стаття надіслана з кругів духовенства).

I.

Східна Церква відтята від катол. Церкви попала в духовий розклад. Вона замість внутрішньої життєвої сили поставила зовнішну обрядовість, на котрій витиснула печать немов догмату. І се другий принціп, на котрім спирається східна Церква. Сею зверхною обрядовістю вона засклепилася і стала подібна до забальсамованої мертвої мумії, чи радше стала гробом зверха вибіленим і украшеним. Може вона вправді мати величаві і богаті церкви, дорогі внутрішні окраси, але зате в тих святинях брак тепла і життя. Се поставлення зверхньої обрядовости замість внутрішнього життя з віри є виверненням порядку цілого релігійного життя, бо обряд се тільки виплив внутрішного релігійного життя, тільки середник релігійного культу, а не ціль! Се просто противне волі І. Христа, котрий домагається головно внутрішного усвячення душі. Христос виразно приказав шукати не зверхної обрядовости, але царства божого у **нутрі душі.**

Католицька Церква ведена світлом божим і дихаюча життям Христовим, розуміла і розуміє значіння і далекосяглість приказу свого Обручника. І тому вона звертає головну свою увагу й енерґію на вироблення **внутрішного** життя в душах людських. Ціле аскетичне життя, цілий культ релігійний зміряє тут головно до того, щоб людські серця облагороднити і усвятити. Вона менше звертає на обряд, але зате пильно напоминає до життя з віри. І сим способом вона зискає се, що не тільки будить і витворює силу внутрішнього життя, але заховує також обряд, який мимохіть є випливом внутрішного релігійного життя. В кат. Церкві не можна спостерегти такого надмірно запопадливого дбання і журби за обряд як у Східній Церкві, а одначе власне в катол. Церкві обряд так гарно уложений, упорядкований і опреділений, і до того так точно завсігди і всюди виконуваний, що чогось подібного не можна бачити в обрядовости східній. Там є вправді повно мрій і фантазій, однак зате є повно й самоволі та обрядового лібералізму аж до безобразности.

Сей обман обрядовости Східної Церкви не тільки спинює розвій внутрішного релігійного життя, але є просто насильством обряду, бо домагається від обряду сего, чого він дати не може. Бо обряд се тільки зверхна форма, але не зміст релігійного життя. Він має остільки значіння, оскільки являється висловом і товмачем релігійного внутрішного життя. Він отже не може бути незмінений так, як доґма віри, але улягає еволюції після того, як сего домагається розвій і зріст релігійного життя і культу. І тому в катол. Церкві з розвоєм і зростом релігійного життя розвивався й обряд. Обряд у початках був однаковий в цілій катол. Церкві так на Сході як і на Заході. З часом коли на Заході релігійне життя з віри зачало більше розвиватися, зачав також і обряд прибирати форму відмінну від тої, яка була на Сході, де з занепадом релігійного життя задеревів також і обряд і станув на мертвій точці. Колиб на Сході не було занепаду духового життя, з певністю були би святі мужі сей обряд примінили до нових потреб і вимог духового життя. Але коли на Сході прийшло духове завмертя, не стало там також святих людей. І тому й обряд там не тільки не розвинувся, але став мертвою формою, яка мала заступити і заповнити зміст духового життя. Сеї обрядовости вчіпився Схід немов ратункової дошки серед розбиття свого духового корабля. З сего погляду про обряд вийшов Фотій, котрий закинув катол. Церкві майже єресь, хоч тут ходило лишень про ріжницю в обряді. І з сеї ріжниці обрядової прийшло аж до цілковитого розриву з католицькою Церквою.

І так на Сході форма обрядовости взяла верх і поставлена остала як зміст і виповнення цілого духового життя. **Ся східна обрядовість виродилася майже в забобонність,** більше перестерігану ніж правди віри. Прим. борода, то там перше і головне знамя покликання священичого. В бороді головна суть православя! Священик без бороди то майже еретик, але чи та борода часом не закриває багато гріхів, на се не звертається уваги. Сильний баритоновий голос рішає про діяконський степень, але не шкодить коли той діякон пяниця. Одна монахиня православна будучи у СС Василіянок у Львові не звертала уваги, який є монаший дух, але гіршилася, що монахині не носять габітів такого крою, як в Росії...

Соціялістичне „будівництво“.

У фейлєтоні „За Свободу“ п. н. „Строители“ зібраний таки з большевицьких часописів жмуток цікавих фактів з ділянки т. зв. „соціялістичного будівництва“.

В Сизрані будують нову ґрандіозну електрівню — Сизраньстрой. На неї видано вже величезні суми гроша. Сизрань має 50.000 мешканців, небруковані вулиці, понищені доми й невеличку електрівню, що вистарчає на місцеві потреби. Московська „Правда“ пише, що на викінчення нової електрівні треба ще 2 міліони рублів. Після викінчена вона буде конкурувати зі старою електрівнею та приносити імовірно сто тисяч річного недобору... Таж сама „Правда“ пише в іншім числі про „Дніпрельстан“. В доставі ріжних матеріялів конкурують ріжні всесоюзні й республиканські трести і синдикати. Часопис описує кілька конкретних примірів і бачить у них: найочевиднійше здирство (рвачество) з боку доставців, старання поповнити свої власні недостачі і стратиначахунок Дніпрельстану (підчеркнення „Правди“).

Якщо так працюють центральні орґанізації (пр. Укрсиликат, Югосталь) у відношенню до таких клієнтів як Дніпрельстан, то чого надіятися по місцевих промислових підприємствах, місцевих трестах і т. п., а також приватних доставцях у відношенню до менших будов. До того деякі підприємства тільки про око звуться „артілями“ „кооперативами“, а на ділі це приватна спекуляція.

„Трести, очевидне здирство, конкуренція, боротьба за монополь на ринку, тайні конвенції обєднаного капіталу для піднесення цін, великі бариші синдикатів, — де все те діється: в Америці чи в СРСР“? — питає „За Свободу“.

Ось вам картинка „соціялістичного будівництва“. Може пригодиться при читанню похвал тому будівництву в нашій не тільки червоній пресі. Яка ціль тих похвал, каже „Земля і Воля“, орґан КПЗУ. в ч. 1: „На цькування буржуазії та її агентів проти Рад. Союзу мусимо відповісти по змозі як найширшим розповсюджуванням відомостей про здобутки та розвиток соціялістичного будівництва, вільного культурного та національного розвитку радянського Союзу і поодиноких Республік, що туди належать“. Наша „національна“ преса „рада старається“.

Д-р Г. Брухнальський
стоматольог-дентист,
ординує в хоробах ями устної і зубів.
179 Для незаможних пільги. 5—5
Львів, Галицька ч. 19., II. пов.

Процес 15-ки.

Діти перед судом.

У Львові розпочався процес проти 15 молоденьких Українців, гімн. учеників зі Снятина і Коломиї. Між ними є й два сини нашого письменника Стефаника, Кирило і Юрій. Всіх обжаловують за членство в таємній „Зах. укр. револ. орґанізації“, ушкодження 7. стовпів і дротів держ. телефону і т. п. Обжаловані отсі молоді хлопці: Мих. Бажанський, літ 17; Яр. Балицький, л. 17; Евген Пік, л. 20; К. Стефаник, л. 19; Ю. Стефаник, л. 18; К. Мацілинський, л. 16; Мик. Стефаник, л. 20; Т. Дідух, л. 20; Е. Одинський, л. 16; Мих. Стефаник, л. 20; Р. Ґеник, л. 18; Ів. Ґорюк, л. 18; С. Бачинський, л. 20; В. Берлад, л. 19; М. Степаняк, л. 17.

Лава присяжних зложена з Поляків. Предсідатель трибуналу радник Анґельський. Обжаловує прок. з Коломиї Ояк. Оборонці адв.: д-р Ганкевич, д-р Старосольський, д-р Шухевич і д-р Шевчук. Зголосилися ще до оборони адв. д-р Західний і Макс Левицький, кажучи, що батьки двох обжалованих покликали їх. Але обжаловані спротивилися тому, а що ті два адвокати не могли предложити доказів, що їх просив хтось на оборонців, трибунал не допустив їх до оборони.

Перший день розправи заняло читання акту обжалування. Розправа потреває 8. днів.

Д О П И С И.

САМБІР. (Місія оо. Редемптористів). В днях 31. III. до 10. IV. 1928 р. відбулася в самбірській парохії за старанням о. пароха з повним успіхом св. Місія О. О. Редемптористів зі Станиславова. Кождого дня виголошували О. О. Місіонарі прегарні проповіди, котрих з запертим віддихом слухали тисячі вірних так, що церква хоч і не мала, то ледви поміщувала слухачів. Повна посвяти праця О. О. Редемптористів причинилася до піднесення і скріплення релігійного та морального уровеня не тільки серед самбірських громадян, але і серед вірних цілого повіту. До св. Сповіди і св. Причастія приступило 2100 самбірських парохіян, а кромі того 1600 вірних з околичних сіл. Місію закінчено величавою релігійною маніфестацією. Дня 8. IV. відбувся при кількатисячнім здвизі вірних по вулицях міста похід з місійним хрестом і Розпяттям Христовим, якому з подивом і з мимовільною пошаною придивлялися наші сусіди. З проповідей О. О. Місіонарів довідались вірні, що Місія, яка відбулася, є вступом і приготованням до великого діла, а іменно до „Коронації Чудотворної Ікони Преч. Діви Марії Самбірської“ в дни 28. серпня 1928 р. т. є на Успеніє Преч. Д. М.

За гарне поведення, за щирі труди і повну посвяту для добра нашої Церкви і нашого народа належиться щира подяка і признання Всч. О. О. Редемптористам зі Станиславова.

ХМЕЛЕВА (п. Язловець). Недавно вислав я Вам зібрані передвиборчі відозви. Вислав тому так пізно, бо хотів як найбільше зібрати. (Прийшли і дякуємо. — Ред.). Що до о. О. Проскурницького в Новосілці Язловецькій, то дозвольте заняти ще трохи місця в „Новій Зорі“. З чистою совістю можу ствердити, цеж сусідне село, що о. Проскурницький, як міг лиш, паралізував діяльність У. П. П., і йому належить завдячити, що У. П. П. здобула там лиш 95 голосів. (УНДО поверх 300). Новосілка це була домена У. П. П., бо там мешкає „славний“ Семак, що був кандидатом У. П. П. до сойму і сенату а від Сельроба-лівиці також до Сойму... О. Проскурницький, видячи застрашаючу діяльність У. П. П., сам особисто, наражуючись на неприємности, ходив поміж людей і освідомляв їх. (Мабуть за те й пімстились на нім УПП-істи і написали в своїм орґані, що він їх чоловік). Член УХО.

НЮ-ЙОРК. (Наші жінки зачали робити порядок)... Доношу Вам новину, що довго воював тут проти нашої Церкви Мишуґа, аж поки наші жінки не зачали робити порядку. При людях на гали схопили його й так добре витріскали, що аж кров його залила і могли його в розлюченню по американськи злінчувати, якби хлопи з милосердя не оборонили, бо баба як бє, то ще гірше ніж хлоп, бо завзятійше. Оттаке робиться в нашім хаосі. Не помагало руїнникам слово, щоби не руйнували, то помогли жіночі пазурі і вже тепер притихли хаотики тай навіть у ґазеті на „Місіонаря“ покликаються, котрий Сестри Василіянки видають у Филаделфії. Така тут новина сталася недавно, тому пару день. Здається, що се щойно початок заплати за руїну...

ОГЛЯД ЧАСОПИСІВ.

„РАДА“ в ч. 44 принесла отсей лист до редакції: „Шановна Редакціє! Не відмовте видрукувати такого листа: До мене часто звертаються з краю в справі „Українських Вістей“. Отже цим повідомляю, що я більше не редаґую „Укр. Вістей“, фундатором яких я був і жадної участи в них не беру. Тому зайве звертатися до мене в справі вище зазначеної ґазети. — Прошу приняти і т. д. Ілько Борщак“.

„Укр. Вісти“ се большевицький орґан, що виходить в Парижі. Ілько Борщак, відомий дослідник української старини в французьких архівах, походить з ґенеральського роду. Кілька літ тому перейшов він до большевиків, між котрими він й досі знаходиться. „Укр. Вісти“ свого напряму не змінили. Його лист інтересний для нас тим, що він не вислав його до жадного з явно большевицьких орґанів у Львові, тільки до „Ради“, котра виступає під національною маркою. Дивна, але доволі прозрачна містерія становища й опінії „Ради“ в большевицьких кругах.

З РЕЛ.-ЦЕРК. ЖИТТЯ.

Католицька світова політика. (К. А. П.). Протестантський „Менчестер Ґардієн“ в однім з останніх чисел пише про трудноші кат. Церкви в світі, в котрім політика зосереджена в боротьбі між страшно матеріялістичним інтернаціоналізмом і не менше диким, матеріялістично-пантеїстичним націоналізмом. Ніщо дивне, що найлучші голови кат. Церкви нині працюють над віднайденням такої перспективи, в котрій політика часу моглаб знайти своє спокійне місце в політиці вічности. Церква Пія XI. виступає в обороні патріотизму, котрий відроджує рідний край та й для цілого світа є корисний, а „не в обороні ідеолопоклонства сили й престіжу“. До такого патріотизму прямують непохитно провідні уми кат. Церкви.

Католицька Польща і Мехіко. „Католицька Пресова Аґенція“ пише, що зогляду на переслідування католиків у Мехіку і протести не тільки католицького світа але вже й некатолицької преси, дивним видається, „що католицька Польща, котра доси немала в Мехіку ані дипльоматичного ані консулярного представництва, висилає тепер до Мехіку свого шарже дафер п. Мердінґера“.

Кожда хороба се тільки процес
лічення затроєної природи.

Політичний огляд.

(Pro domo nostra).

Львів, 25. квітня 1928.

Не богаті на політичні події настали дні. В Польщі, по розбурханих хвилях виборчого часу, політичне життя скоро почало плисти як лінива ріка з добре непрозорою водою, — так ліниво, що й нашим соціялістам-радикалам не опішно реалізувати свої максимальні і мінімальні програми. У світі, французькі вибори ще не покінчилися, німецькі ще не почалися, а на Балканах нечувані елементарні катастрофи наче виписують зловіще „мане-текел-фарес“ усьому розбавленому і розполітикованому людству... То-ж користаючи з сього антракту останніх днів, на місці полутижневої хроніки, позволимо собі сказати кілька слів таки про... себе. Се значить — про „Нову Зорю“.

Саме минає чотири місяці від дня, коли наш часопис обновив дещо своє обличче, свій обєм, ну, і дещо свій зміст. Чотири місяці, 31 число періодичного видавництва, серед нашої політичної і культурної мізерії — се не цілком дрібниця. Мимохіть насувається питання, чи і як „Нова Зоря“, у своїй новій формі, у згаданім часі сповнила своє громадянське завдання. Та не авторови сих рядків відповідати на се питання. Не тілько тому ні, що він не хоче бути судією у власній справі, а й тому, що його думки більше заняті тим, чого видавництво, його редакція і співробітництво не могли чи не вміли дати читачам, а менше тим, що вони вже дали. Та в однім напрямі, думаємо, можемо вільно і з чистою совістю висловитися про „Нову Зорю“: *вона в сих чотирьох місяцях не пройшла незамітно.* Се таки щось значить для часопису, коли його живовидячки читають.

Читають і... одні хвалять, другі лають... Будемо щирі: більше тих, що лають, ніж таких, що хвалять. Довід — що їдемо. Похвала і догана самі собою нічого не свідчать про вартість орґану; часом, буває, похвала дискредитує його, а догана є доказом цінности. І в нашім випадку мусимо признатися, що ми не цілком задоволені ні своїми, прихильниками, ні своїми ворогами. Першим ми побажали-б більше активности і... прилюдної відваги. А другим? Про сих саме кілька слів.

Ті наші „приятелі“, що їх „Нова Зоря“ доводить до невгамованої люти, поділяються на дві катеґорії: одні явно і голосно дають упуст своїй ненависти, другі — неначе ті кертиці або терміти — „працюють“ сховані від Божого сонця, тихо та зате вдесятеро завзятіше від своїх многоглаголивих союзників. Та при всій окремішности у шляхах їхньої акції проти „Нової Зорі“ є між ними один спільний орґан, що вяже їх нероздільно неначе тих сіямських братів. Се засадна й орґанічна нехіть обох катеґорій послуговатися методами, виробленими наукою і культурою, в т. ск. лицарськім поборюванню світопоглядового чи політичного суперника, натомість невличиме замилування до зброї з арсеналу баби Параски, вічевого демаґоґа, заводового клеветника, налогового інтриґанта й иншого подібного товариства. І се однаково, чи вони реаґують на наші думки з церковного поля, чи з політичного, чи літературно-культурного.

За богато чести зроблено-б таким елементам, і за богато зужито-б дорогого паперу і друку, якби ми хотіли займатися кождим з них окремо. Та промовчуючи се і те і десяте, ми цілком не зреклися нашої відповіди. Збираємо тілько всі закиди, порядкуємо їх систематично, зводимо їх до певних основних питань, а в слід за сим почнемо обговорювати їх, про особи наших „приятелів“ не говорячи, по змозі, нічого.

За тиждень почнемо серію статтей під загальною назвою: „З проблемів нашого національного життя“.

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

ІППОЛИТ ТЕН.

З приводу 100-ліття уродин (1828—1928).

Минулого тижня, 21-го квітня, перейшло саме сто літ, як уродився один із найвизначніших письменників Франції XIX-го віку: фільософ, естетик, дослідник літератури, історик, автор описів подорожей, нарисів, фейлетонів і т. ин. — **Іпполит Тен (Hippolyte Taine, † 1893).** Не богато людей видала новіша Франція, що мали-б так само сильний, глибокий і тривкий вплив на сучасників, як він саме; не тільки у Франції, а й широко поза нею. Трудно в короткій часописній замітці подати докладнішу характеристику такого многобічного і впливового письменника, тому зазначуємо лише найважніше.

Головно трьома творами здобув Тен голосне імя і сильний вплив на читачів: „Історією англійської літератури“ (1864), „Фільософією мистецтва“ (1864—1880) та „Початками сучасної Франції“ (1876—1891). В них показується не тілько глибокий мислитель, а й блискучий письменник-стиліст та суґестивний, безмірно льоґічний творець нових думок. У своїх поглядах на фільософію, мистецтво, літературу, державу й політику, він не виходить ані з ораторського раціоналізму, як „освіченці“ XVIII-го в., як французькі революціонери кінця того століття, як усі ідолопоклонники „поступу“, „рівности“ і т. п. кличів; ані з матеріялізму, ні наукового позитивізму. Для пізнання людської творчости на якім небудь полі потрібні, на погляд Тена, не самі тілько факти і явища; їх треба звязати з самим творцем і його душею (з походженням і расою), з середовищем творення та з вартістю історичного моменту. Окрім того, у кождім індивідуальнім чи збірнім вчинку рішаючу ролю грає та сила, яку він назвав верховною здібністю“ (faculté maitresse) а ми звичайно зовемо ґенієм.

Виходячи з сих принципів, він ставить до всіх творів людського ума вимоги орґанічности, естетичности, моральности і загального добра — все одно чи се буде твір пластичного або літературного мистецтва, чи політичної або воєнної вмілости. Сі принципи завели його до того, що він узяв на себе ґіґантичну задачу, при помочи великої історичної студії про початки сучасної Франції, розбити революційні ідоли й ілюзії, якими французьке громадянство жило в його часах, та показати, що велика революція не була поступом, лише реакцією; вона завела Францію над беріг пропасти, а погром Франції в 1870/71 був льоґічним наслідком революції. Сим своїм твором викликав Тен з одного боку завзяту опозицію, з другого ентузіязм. І як що в останній війні Франція виявила стілько моральної і фізичної сили і якщо сьогодні вона знов займила історичне передове становище в европейській сімї, то в великій мірі дякуючи ідеям Тена і його учеників, як Баррес, Морас й ин., та перемозі їхніх ідей над старою революційною фразеольоґією.

Тен був протестантом, одначе висше згадані принципи його дослідів і цінування річей завели його до безоглядного признання висшости і правдивости католицької Церкви і католицької ідеї, як єдиній підоймі людської цивілізації і дійсного поступу. „Коли міська і сільська людність почне відчужуватися від християнської релігії, то над долею того народу зависає далеко більша небезпека аніж над Церквою... Ослаблення християнства в історії ішло завсігди в парі з моральним упадком громадянства... Ні фільософічний розум, ні мистецька і літературна культура, ні жадний уряд не всилі заступити християнства; тілько воно одно удержить нас від загибелі; старе евангеліє і сьогодні найліпший союзник соціяльного інстинкту“.

І в сім напрямі Тен знайшов прихильників і наслідувачів. На жаль, деякі з них пішли задалеко, вони намагаються зробити з релігії і Церкви тілько національно-політичний знаряд, а деякі (як прим. Морас) дійшли до еретичного протиставлення католицтва християнству: поборюючи в імя „націоналізму“ се останнє, вони признаються до католицтва, як мовляв до „усмирителя небезпечних ідей первісного християнства“. Очевидно, сі епіґони не мають уже нічого спільного з Теном, щирим християнином. Вони-то довели до знаного недавно конфлікту між Римом і французькими „католиками“ напряму Action française.

Українське письменство знає Тена хиба як фільософа мистецтва (перекл. О. Барвінського) або автора літературних нарисів, а правдивого і головного Тена не знає цілком. А велика шкода. І наша національна література, а ще більше наша національна політика повинна собі присвоїти найважніше з його творів на сім полі, зокрема його історії англійської літератури та початків сучасної Франції. А що, якби так деякі наші наукові установи, замість коштовно видавати безвартне лахміття, та присвоїли нашій громаді добрий вибір з творів таких велитів як Тен.

С. Томашівський.

Видавничий рух на Вел. Україні

в 1917—1927 рр.

Саме появилася у Київі накладом Українського Наукового Інституту Книгознавства праця директора згаданого Інституту Ю. Меженка п. з. Українська книжка часів великої революції (Київ, 1928). В праці сій автор подає огляд і характеристику видавничого руху на Вел. Україні за останніх 10 літ. Між ин. подана там цікава статистична таблиця книжкового видавничого руху на Вел. Україні за рр. 1917—1927, українською і російською мовою. Ось ся таблиця:

Рік	Книжок укр. мов	Книжок рос. мов.	Разом
1917	814	2127	2941
1918	**1184**	**1079**	2267
1919	665	726	1391
1920	457	869	1326
1921	214	448	662
1922	385	927	1312
1923/24	855	1448	2703
1924/25	1813	2535	4348
1925/26	2166	2601	4767
1926/27 1/2	1049	1156	2205
1917/27 1/2	9602	14316	23918

Приглянімося наведеній таблиці близче.

Вже на перший погляд впадає в око оден факт: перевага, в 1917—1927 рр. на Вел. Україні російської книжки над українською. Перевагу сю бачимо: 1) в загальній сумі виданих книжок за цілих 10 літ; 2) в поодиноких роках зокрема. Виїмок становить тільки оден-одинокий **1918** рік, коли українських книжок появилося на Вел. Україні більше ніж російських. Сей факт дуже вимовний. Він свідчить про виїмково сприятливі умови для української книжки за істнування гетьманської Української Держави в 1918 р. — умови, яких книжка ся не мала ні за УНР. (ні перед тим за Центр. Ради, ні по тім за Директорії) ані за УСРР. — по нинішний день. І ще про одно свідчить сей факт: шо засилля російської книжки на Вел. Україні над українською було зломане **тільки** в однім-одинокім 1918-тім році за істнування гетьманської Української Держави.

Те саме, що з українською книжкою, бачимо і з українською пресою. Найкращі умови розвою українська преса на Вел. Україні мала за гетьманської Української Держави. Свідчать про се статистичні цифри, подані в иншій публікації Українського Наукового Інституту Книгознавства в Київі — в праці В. Ігнатієнка п. з. Українська преса (1816—1922 рр.), що вийшла в Київі в 1926 р. накладом Державного Видавництва України. На жаль, цифри подані в згаданій праці, сягають тільки до 1922 р. вкл.

І так числовий розвиток української преси на Вел. Україні в рр. 1917—1922 представляється так:

1917	1918	1919	1920	1921	1922
106	**218**	173	79	77	43

Що торкається російської преси на Вел. Україні, то преса ся в 1918 р. зменшилася в порівнанню з 1917 р. більше ніж на половину (з 751 у 1917 р. на 321 у 1918 р.!). Ніколи вже опісля російська преса на В. Україні не падала так катастрофально...

І. К—й.

Нові видання.

ЗАПИСКИ ЧИНА СВ. ВАСИЛІЯ В. Т. І. В. 4. Зміст: І. Статті: Рукописи бібліотеки монастиря св. Онуфрія ЧСВВ. у Львові (д-р Я. Гординський). Слова Климента Костецького (д-р О. Макарушка). II. Матеріяли. Два життєписи св. Йосафата (под. о. Й. Скрутень ЧСВВ.). Акти трох монаших Соборів (под. о. Гл. Кинах ЧСВВ). „Синопсисъ“ пліснесько-підгорецького монастиря (под. Й. Скр.). III. Miscellanea. Історичний документ. Призабута українська жалібна маніфестація у Львові 1880 р. (д-р Б. Барвінський). Аґенор ґр. Ґолуховський в ролі „непризнаного попа“ (д-р Б. Барвінський). Рукописний збірник о. П. Шиманського про св. Йосафата (о. Й. Скрутень ЧСВВ.). IV. Бібліоґрафія і огляд надісланих книг та періодичних видань. — Сторін 256, вел. 8°. — Ціна: 18·— зл. — Адреса Редакції: Львів, ул. Жовківська ч. 36. Ч. телеф. 41—79. Адреса Адміністрації: Жовква.

ПОСТУП. Вістник літератури й життя. 8 річник. 1928. Чч. 3—4: березень-квітень. Ст. 73—144+(2). В. 8°. Зміст: Хам і Яфет (Вячеслав Липинський); Люблю Тебе... (В. Лімниченко); Хризантеми (М. Гнатишак); Кристалізація гетьманської ідеольоґії (В. Залозецький); Одзимки (Монтрезор); Навечіря (Св. Чесина); Гетьманський універсал з 16. жовтня 1918 р. (П. Шостаківський); Юрій Немирич (Д-р І. Лоський); Лисенко й українська пісня (Б. Монкевич); Українська фільософія (В. З.); Перші українські вибори в Галичині під владою в Польщі; З гетьманського руху; Бібліоґрафія; Літературні замітки й анекдоти. — Редакція й адміністрація: Львів, вул. Сапеги ч. 26/І.

Важне для Опікунчих Товариств.

(Про розпорядки обовязуючі від 1. квітня с. р.).

Розпорядок Президента з 22. IV. 1927 Дн. з. д. ч. 40 п. 354 про нагляд і контролю над діяльностю опікунчих установ піддає наглядови адміністраційних властей товариства, установи і заведення, які опікуються дітьми і молодіжю, інвалідами або старцями, — або ведуть охорону материнства, що до згідности їх діяльности з обовязуючими приписами. Блищі пояснення до сего розпорядку Президента містить розпорядок Міністра праці і суспільної опіки з 23. XI. 1927 Дн. з. д. ч. 2. поз. 13 з 1928. По приписам сего розпорядку обовязані згадані товариства, установи і заведення предкладати кождого року, найпізніше до 3. міс. по упливі звітового року Староству (у Львові Маґістратови) звіт з діяльности та рахунки. Рахунковий звіт має бути справджений ревізійною Комісією.

Опікунчі товариства і заведення обовязані вести від 1-го квітня с. р. книги — касову, дневник америк. системи, магазинову й інвентарну по означеним в розпорядку взірцям. До касової книги мають бути вписані всі приходи і розходи в хронольоґічнім порядку. Американський денник має дати образ цілого грошевого обороту і має мати найменше 23 рахунків (конт), в розпорядку вичислених. Магазинова книжка повинна мати окремі позиції матеріялів і артикулів в приходах і розходах. Інвентарна книга має містити спис всіх движимостей з поданням дати, жерела і ціни набуття. З кінцем звітового року, який треває від 1-го квітня до 31-го марта, всі книги мають бути замкнені. Річний звіт має обіймати: рахунки доходів (12 позицій) і розходів (17 позицій), прелімінар доходів і видатків на слідуючий рік і білянс. Оскільки заведення не предкладає білянсу, має долучити до рахунку приходів і розходів 8 подрібних виказів, згаданих в розпорядку. Крім сего товариства і заведення обовязані предкладати властям на кожде жадання рахунково-касові докази (квіти) та давати всякі пояснення і грамоти відносно їх діяльности.

Опікунчі заведення є обовязані опрацювати правильник, в якім треба подати ціль заведення, скількість місць в заведенню, услівя приняття і видалення вихованків, висоту побираної евентуально оплати і розклад дня. Заведення мають вести виказ вихованків і удержувати сталого управителя. Від заряджень властий прислугує право відклику, який здержує виконання зарядження. Коли Т-во чи заведення не буде примінюватися до постанов виданих розпорядків або заряджень властий, то власти мають право 1) висилати упімнення на письмі, 2) жадати усунення управителя заведення і 3) введення примусового заряду на означений час. Розпорядок з 22. IV. 1927 постановляє також, що Міністер праці і сусп. опіки може в дорозі розпорядку признати згаданим вище т-вам, установам і заведенням **право жадати звороту видатків**, понесених на виконування опіки, **від самоврядних звязків**, обовязаних до ведення тревалої опіки та від инших правних і фізичних осіб, обовязаних до виконування опіки.

З огляду на незвичайно важні постанови згаданих розпорядків, які обовязують від 1. квітня с. р., всі інтересовані т-ва і заведення повинні точно з ними запізнатися. Ціна обох дневників законів виносить 1 зол. 15 ґр. без почт. оплати.

Українське Кр. Т-во Охорони Дітей і Опіки над Молодіжю (Львів, вул. Бляхарська, 11).

НОВИНКИ.

— **Аман-Уллаг, король Афганістану сегодня приїзджає до Варшави.** Вся польська преса помістила з того приводу статті про його край. Для королівської пари призначив польський уряд цілий перший поверх палати президії ради міністрів і кількадесять кімнат в Европейськім Готелі для служби. Большевики в Москві, куди з Варшави має поїхати Аман-Уллаг, ладяться до ще більшого торжественного приняття того першого монарха, котрий висказав охоту відвідати їх. Московська большевицька преса вже від двох тижнів помішує привітні статті, в котрих пише про приязні взаємини і т. и. Не злакомились Афґани на благодати „совєтського раю“ у себе, отже тепер совєтська преса співає пеани на честь їх монарха а весь червоний уряд рахується з ним.

— **Підвишка цін цукру.** Союз цукроварників повідомив всіх своїх відборців про піднесення ціни цукру на 7·50 зол. на 100 кґ. Значить дотеперішня ціна цукру 138 зол. за 100 кґ. зросла на 145·50 зол.

— **Sensacyjna ucieczka alumna gr.-kat. z seminarjum.** Під таким заголовком приніс „Nowy Głos Przemyski“ в ч. 16. вістку, що з семинара в Перемишлі втік у ночи студ. теол. Весоловський і більше не вернув. Причиною втечі мав бути „форсований целібат“. Весоловський — пишеться там далі — залюбився „в кобєце і узискал єй взаємносць, вишедл в ноци і венцей не вруцїл“ — ще раз підчеркнено... Рівночасно від згаданого богослова п. Михайла Весоловського одержали ми листа, з котрого показується, що неправдою єсть, немовби він утікав в ночи з семинара, неправда, немовби він залюбився „в кобєце“, неправда, немовби „узискал взаємносьць“ і неправда, що він проти целібату, — а правда, що причиною його виїзду була операція його брата і правдою єсть, що він уже повернув до семинара. Доволі легко додуматися, хто пускає такі бляґи до польських ґазет, бож прецінь польській ґазеті не залежить на поборюванню такими способами целібату у нас, коли не поборює його у себе.

Нові книжки.

МАРІЙСЬКІ БРАТЯ. Катехизм Пр. Діви Марії для народних і середних шкіл. Переклав о. Лев Вань. Видавництво Ч.С.В.В. у Жовкві, 16°, ст. 80.

Книжочка має такі розділи: Життя Пр. Д. Марії. Почитання Пр. Діви. Побожні практики почитання. Розділи поділені на лекції, уложені в формі питань і відповідий. На кінці додані деякі молитви. В тексті відповідні ілюстрації.

Катехизм Пр. Д. М., у нас новина. Оцей український його переклад з анґлійського ориґіналу нехай „причиниться до ліпшого пізнання Марії й Її любови“ — по бажанню Автора і Перекладчика.

А. Б.: БІЛЬШОВИКИ Й СЕЛЯНСТВО. Львів, 1928 р. Ст. 30, 16°. Накл. „Доброї Книжки“. 82-гий випуск.

Отся брошура писана з дотепом і життям, оперта на статистиці больш. й описах очевидців. Вона вповні надається до того, щоб отворити очи широким масам селянства на страшну руїну на сході, котру несовісні аґітатори хвалять як „гарну державу за Збручем“...

Жертви

Через Адм. „Н. Зорі“ на Рідну Школу.

О. Тимяк Володимир в Чижикові (збірка) 23 зол. 70 с.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає).

БІБЛІОТЕКИ ПАРОХІЯЛЬНІ зложені з книжок не противних вірі й моралі — в ціні від 24 зол. вгору. На бажання шлемо цінники „ДОБРА КНИЖКА“. — Lwów, skr. poczt. ч.11.

Дуже добра **ПАРОХІЯ** — (1 церква, 1 школа, 2.800 душ, зелізниця, почта, лікар і аптика в місци) з родинних причин **до заміни** за відповідну п. на Підгірю. — Згодошення до адміністрації „Нової Зорі“ під: **„Гірський воздух“.** 197 1—1

ТЕОДОР ҐЕЛЄТА, Львів, вул. Пісрів ч. 46. виконує всякі роботи в обсяг **кімнатного малярства** входячі. 195 1—3

М. ХЛІБКЕВИЧ, у Львові, вул. Руська ч. 20. поручає свою робітню і магазин обуви мужеської, дамської і дитячої. 171 6—8

ВАЖНЕ для П.Т. Духовенства і Читалень! **ЕВАНГЕЛІЯ**, служебники, молитвословы, книжки до бібліотек, книги канцелярійні, оправляє дешево і начас переплетня П. ПОДОЛЯКА, Львів, вул. Жовківська ч. 28. І. поверх. 149 10-?

РЕСТОРАН С. РАЙХА

Львів, Ринок ч. 5.

поручає **ОБІДИ** по **1·40 зол.** — ПИВО пільзненське, жиневське і львівське — також **ВИНА і МЕДИ.** 175 5-5

Рами до портретів і образів.

ОБРАЗИ СВЯТИХ

М. Самосій

182 **ЛЬВІВ, Руська 18.** 5—5

СОНДИ

оригінальні швайцарські

до ратовання худоби при здуттю для спільного ужитку членів кооператив,

Пашне фосфорове вапно,

ПЛЯНЕТИ

американські, комбіновані зі сівачкою,

ПІДГОРТАЧІ

до картофлі й буряків,

ЖНИВАРКИ, НАСІННЯ городовини та пашних ростин

доставляє на догідних умовах по фабричних цінах

Спілка Українських Агрономів

Львів, вул. Собіського ч. 28.

Жадайте цінників і спеціяльних оферт! 198 1—3

ФІРМА **РОМАН ЗУБИК** ЛЬВІВ, вул. Галицька ч. 16. поручає новости для Пань, сукна на мужеські одіння. Англійські крепи на реверенди і папістики для П. Т. Отців. 120 15—20

БІЛЛЯ, БЛЮЗКИ, ШЛЯФРОЧКИ, СПІДНИЧКИ, ПАНЧОХИ, :-: :-: ТРИКОТАЖІ і т. п. :-: :-: найдешевше поручає фірма „ГОЛЬФ“ ЛЬВІВ, Кілінського 1. напроти Віденської Каварні.
167 11—24
Ціни для зареклямовання нашого маґазину найнизші.

ПЕРШОРЯДНА ФІРМА
СТАХЕВИЧ і АБРИСОВСЬКИЙ
У ЛЬВОВІ — РИНОК Ч. 32.
ПОРУЧАЄ
ДОБІРНІ ТОВАРІ ДЛЯ ПАНЬ.
МУЖЕСЬКІ СУКНА.
ПОЛОТНА.
ВЕЛИКИЙ ВИБІР!
153 ЦІНИ НИЗЬКІ! 9—15

ПОЗІР! ПОЗІР!
Найліпші стирійські
КОСИ з охоронною маркою „ЦЕНТРОСОЮЗ“ ЛЬВІВ
доставляють
всі Госп. Спож. Кооперативи, Повітові Союзи Кооператив і
„ЦЕНТРОСОЮЗ“, Львів, вул. Зіморовича 20.
196 1—1

РІК ОСНОВАННЯ 1860.
Найстарше у Львові концесіоноване підприємство будовляне, теслярське і керничне (вертниче)
ФІРМА АНТІН ФЕХТЕР
уряд. уповн. майстер теслярський і керничний та рурмайстер
ЛЬВІВ, вул. Шумлянського 2.
Виконує всякі роботи в обсязі теслярства і студнярства. Поручається як одинокий спеціяліст для важнійших копаних керниць взагалі, то є мурованих, бетонованих, бельковання і цимринованих разом з уставленням до них помп і моторів усіх системів. Фахові поради при загвожджених керницях даю при порученім мені керовництві роботами.
154 14 20

РІК ОСНОВАННЯ 1878.
На весняний і літний сезон
поручає наймодніші
КАПЕЛЮХИ і ШАПКИ
Фірма АНТІН КАФКА
Львів, вул. Галицька ч. 4.
Ціни знижені! Вибір великий!
138 12-?

НОВІСТЬ! НОВІСТЬ!
Вже вийшли з друку дуже цікаві спомини з 1918 р. Сотника Бориса Монкевича п. з. „Слідами новітніх запорожців“. Спомини написані цікаво і читаються легко.
Замовляти по адресі „Добра книжка“, Львів, Почт. скринка ч 11. — Ціна книжки 3·60 зол. 4—?

РОБІТНЯ ЖІНОЧИХ І ДІТОЧИХ СУКОНЬ
С. Монцібовичевої
приймає
до науки шиття і крою
Львів, Хмельовського 15.
178 5—5

ЗУБИ виробляю по такім ЦІННИКУ
1 золот. корона . 18 зол.
1 золот. зуб . . 15 „
1 зуб на кавчуку 2 „
1 репаратура . 3 „
Все з найлучшого матеріялу
РАППАПОРТ, пл. Марійська ч. 7.
(де каварня de la . aix).
127 Знижок не уділюю! 24—24

Посезонова продажа трикотажів і виробів волічкових з опустом 10 прц. з виставових цін у фірми: „ОЛЬКА“ ЛЬВІВ, РИНОК Ч. 35. біля „Народньої Торговлі“. 116 15—20

Виріб ВЗУТТЯ спортового й люксусового. — Спеціяльна робітня репарацийна виконує швидко і дешево
І. Мушинський,
ЛЬВІВ, ЯГАЙЛОНСЬКА 11 в подвірю.
115 Тел. 25-31. 15—15

Дуже на часі книжка п. н.
Секти й сектанти.
(Ч. 5. Бібліотеки У. Х. О.)
вже вийшла з друку і продається по ціні 60 сот., з почт. пересилкою 1 зол.
Висилає Адміністрація „Нової Зорі“.

ОБІДИ з 3-ох страв зол 1·50
для абонентів знижка. ПИВО живецьке і львівське поручає РЕСТОРАН під „ЗОЛОТОЮ ГРУШКОЮ“ — (давний Людвіґ) — тепер
142 20 24
І. Гайдінґер, ::: ЛЬВІВ, ::: ул. Краківська 7.

СПАЛЬНІ, ЇДАЛЬНІ, САЛЬОНИ, КАБІНЕТИ - Вироби - солідні - нетріскаючі МАТЕРІЇ на МЕБЛІ
ТАПЕТУВАННЯ КІМНАТ також КИЛИМИ
першої якости, в найкращих орнаментах і красках, поручає і виконує найдешевше
Лев Матвійовський
Львів, Хорущина 8. Телефон 40-11.
132 13—20

СЛЮСАРСЬКА РОБІТНЯ
під фірмою
СЕМЕН КОЗАК
Львів, Бляхарська 14.
виконує всякі роботи слюсарські, як вікна, церковні хрести, зелізні огорожі і т. ин.
183 4—5

ЖЕРЕЛО РУКАВИЧОК і ПАНЧІХ
І. ЗІХЕРА
ЛЬВІВ, пл. Капітульна ч. 3.
169 (напроти КАТЕДРИ) 9—20
поручає великий вибір рукавичок і панчіх

Рукавички скіряні 6·90, 7·50, 8·50.		
„ фільдекос і нитяні . . .	від	2·50
Панчохи фільдекос	„	2·90
„ „ І-а	„	4·59
Реформи фільдекос	„	4·—
„ шовкові	„	9·—
Сорочки попелінові	„	14·—
Пантофельки домові	„	6·—
Капелюхи діточі	„	2·50
Краватки шовкові	„	1·90

також палички, парасолі, перфумерія і біжутерія.

На сплати до 10 місяців!
ОБУВ - СУКНО - ОДІЖ
174 поручає Українська фірма 5-5
ОДОГАН
Львів, Ринок 43. — Тел. 15-70

„КАТОЛИЦЬКИЙ ПРОВІД“
одинокий український катол. орґан релігійного й суспільного змісту в Злучених Державах Півн. Америки виходить що тижня і коштує річно 20 зол.
Ті, що цікавляться відносинами в Америці, знайдуть у тім орґані багато інформацій.
Адреса: „CATHOLIC LEADER HIP
815 N. Franklin St,. Philadelphia Pa, U. S. A.
172 5—?

Видає й редаґує Комітет У.Х.О. Відвічальний редактор Роман Гайдук. З друкарні Вид. Спілки „Діло“, Львів, Ринок ч. 10